

Nr 158.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag till tvångsarbets- och alkoholistanstalter; given Stockholms slott den 10 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen beräknas anslag till statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter samt statens inom sjuksjukvårdsorganisationen anordnade alkoholistanstalt.

I enlighet med vad som föreslagits i en tidigare denna dag anmäld proposition angående modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen m. m. utgår anslagsberäkningen från, att fr. o. m. nästa budgetår en ny alkoholistanstalt skall inrättas vid Salherga sjukhus i stället för den vid Västra Ny sjukhus tidigare planerade.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 10 mars 1950.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT,
ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON,
LINGMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under elfte huvudtiteln, punkterna 131, 132, 133 och 134 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1950/51 beräkna *dels* till statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter: avlöningar resp. omkostnader två förslagsanslag om 38 500 resp. 9 500 kronor, *dels ock* till statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade alkoholistanstalt: avlöningar resp. omkostnader två förslagsanslag om 81 000 resp. 33 000 kronor.

Jag anhåller nu att få upptaga dessa anslagsfrågor till fortsatt behandling.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 september 1946 inrättades vid fångvårdsanstalten i Västervik en statlig alkoholistanstalt med ett beräknat antal vårdplatser av högst 14 för sådana åt alkoholmissbruk hemfallna män, vilka skulle ha intagits på statens alkoholistanstalt å Svartsjö men av disciplinära skäl icke kunde vårdas på sistnämnda anstalt. Med stöd av riksdagens beslut (skr. nr 239/48) förordnade Kungl. Maj:t den 4 juni 1948, att i anslutning till det i sinnessjukvården ingående Västra Ny sjukhus skulle tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda bestämde vara inrättad en statens alkoholistanstalt för mottagande och vård av sådana svårskötta manliga alkoholister, vilka skolat intagas å Svartsjöanstalten men icke lämpligen borde vårdas på sistnämnda anstalt. Anstalten vid Västra Ny sjukhus skulle inrymma 40 vårdplatser. Anstalten i Västervik var avsedd att nedläggas, då den inom sinnessjukvården anordnade anstalten togs i bruk. Sistnämnda anstalt har ännu icke färdigställts.

Genom förslag, som förut denna dag framförts i proposition nr 113 angående modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen m. m., har frågan om anordnandet av en alkoholistanstalt inom sinnessjukvården kommit i ett nytt läge. I nämnda proposition föreslås, att den vid Västra Ny

sjukhus planerade provisoriska alkoholistanstalten skall förflyttas till Salberga sjukhus i Sala och att de 40 vårdplatser, som avsetts skola disponeras å Västra Ny sjukhus för alkoholistklientelet, i stället skola tagas i anspråk för vård av sinnesslöa patienter från Salberga sjukhus. Anledningen till denna omdisposition är främst svårigheten att anskaffa bostäder för personalen vid Västra Ny sjukhus; behovet av bostäder för nämnda personal skulle med den föreslagna lösningen bliva mindre, enär vården av de sinnesslöa ej är så personalkrävande som vården av det alkoholistklientelet, som här är i fråga. Även ur andra synpunkter har en förläggning av alkoholistanstalten till Salberga sjukhus ansetts lämpligare än den tidigare beslutade förläggningen till Västra Ny sjukhus. Jag utgår i det följande från, att denna ändrade förläggning skall komma till stånd.

Den vid Salberga sjukhus planerade alkoholistanstalten torde kunna träda i verksamhet redan vid ingången av budgetåret 1950/51. Västerviksanstalten bör därefter snarast möjligt avvecklas, varför anslag till denna bör beräknas endast för en kortare del av budgetåret. Anslagen för nästa budgetår till statens vid fångvårdsanstalter och inom sinnessjukvården anordnade alkoholistanstalter beräknar jag med utgångspunkt från, att alkoholistanstalten vid Salberga sjukhus är i verksamhet under hela samt anstalten i Västervik under högst ett kvartal av budgetåret.

I. Statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	39 000	39 442
1949/50 (statsliggaren s. 992)	35 800	
1950/51 (förslag)	35 800	

För innevarande budgetår ha medel till anstalten i Västervik beräknats för endast ett kvartal. Därutöver äro medel beräknade för en i Växjö belägen tvångsarbets- och alkoholistanstalt för kvinnor.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 18/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 9 700 kronor.

Den begärda ökningen beror på att fångvårdsstyrelsen beräknat medel till anstalten i Västervik för hela budgetåret 1950/51.

Socialstyrelsen har i yttrande över framställningen anfört, att förslaget om att den inom sinnessjukvården planerade alkoholistavdelningen skall förläggas till Salberga i stället för Västra Ny sjukhus medför att avdelningen kan tagas i bruk tidigare, än vad som eljest skulle ha blivit fallet. Styrelsen föreslår, att anslag för den till fångvårdsanstalten i Västervik förlagda alkoholistanstalten beräknas för ett kvartal av budgetåret 1950/51.

Departementschefen.

I enlighet med vad jag inledningsvis anfört utgår jag vid anslagsberäkningen från att anstalten i Västervik kommer att vara i verksamhet under första kvartalet av budgetåret 1950/51. Med hänsyn härtill torde anslaget böra med den fördelning, som angives i gällande avlöningsstat, upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår, 35 800 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter, att tillämpas under budgetåret 1950/51:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	16 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	15 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 400

Summa förslagsanslag kronor 35 800;

b) till *Statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 35 800 kronor.

2. Statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	11 000	20 511
1949/50 (statsliggaren s. 994)	9 500	
1950/51 (förslag)	9 500	

Fångvårdsstyrelsen (skr. 18/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 7 000 kronor. Höjningen motiveras med att medel till omkostnader för Västerviksanstalten anvisats för endast ett kvartal av budgetåret 1949/50, medan styrelsen beräknar, att anstalten kommer att vara i bruk hela budgetåret 1950/51.

Socialstyrelsen har, såsom under avlöningsanslaget redovisats, föreslagit, att anslag till anstalten i Västervik beräknas endast för ett kvartal av budgetåret 1950/51.

Departementschefen.

Jag har vid beräkningen av anslaget till avlöningar vid statens inom fångvården anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter förutsatt, att anstalten i Västervik skall vara i verksamhet under ett kvartal av nästa budgetår. Med denna utgångspunkt upptager jag omkostnadsanslaget till ett oförändrat belopp av 9 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 9 500 kronor.

3. Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade alkoholistanstalt: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	54 000	—
1949/50 (statsliggaren s. 995)	81 000	
1950/51 (förslag)	100 000	

Det för innevarande budgetår beviljade anslaget avser den vid Västra Ny sjukhus planerade alkoholistanstalten och är beräknat med utgångspunkt från att anstalten skulle vara i verksamhet under de tre sista kvartalen av budgetåret.

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 26/10 1949) har hemställt, att anslaget höjes med 52 000 kronor.

	Ökning el. minskn.
1. 1 socialvårdsassistent i Ce 22	+ 9 024
2. 3 skötare i Ce 11	+ 16 416
3. Omräkning	+ 27 000
4. Avrundning	— 440
	<hr/>
	+ 52 000

Sedermera har medicinalstyrelsen i skrivelse den 16/12 1949 anfört, att — med hänsyn till förslaget om anstaltens förläggande till Salberga sjukhus — anslaget torde kunna beräknas bli 9 000 kronor lägre än vad som angivits i skrivelsen den 26/10 1949.

	Ökning el. minskn.
5. 1 andre läkare i Ca 29 utgår	— 12 000
6. Arvode till överläkaren	+ 3 000
7. 1 skötare i Ca 11 i st. f. 1 förste skötare i Ca 12	— 240
8. Avrundning	+ 240
	— 9 000

Motiv.

1) Staten för den blivande alkoholistanstalten vid sjukhuset upptager icke någon personal med uppgift att handhava de intagnas sociala angelägenheter. Det har förutsatts, att å sjukhuset redan befintlig personal skulle handlägga dessa ärenden. Föreståndarinnan vid sjukhuset, som väl närmast skulle komma i fråga härtill, torde säkerligen icke kunna medhinna även dessa mångahanda och mångskiftande uppgifter, då hon redan förutom sina huvudsakliga arbetsuppgifter även handhar behandlings-, apoteks- och laboratoriegöromålen.

2) Direktionen för Västra Ny sjukhus har föreslagit, att ytterligare 6 sköartjänster skola inrättas för alkoholistanstaltens räkning. Såsom motiv har direktionen anfört.

Den i staten upptagna sjukvårdspersonalen (1 överskötare, 2 förste skötare, 8 ordinarie skötare och 4 e. o. skötare eller sjukvårdselever) kommer med största sannolikhet att bliva alltför fåtalig för att säkerheten på anstalten skall kunna anses tillfredsställande. Minst 4 tjänstemän måste tjänstgöra på dagen i var och en av de två för vårdavdelningar avsedda byggnaderna. För avlösning av dessa under ledighetsdagar erfordras 4 ersättare. För natttjänstgöring erfordras 2 tjänstemän per vårdpaviljong jämte 2 ersättare. Dessutom erfordras 1 tjänsteman för tjänstgöring i kök och matsal. Vidare kräves 1 ersättare för denne samt för tjänsteman under överskötarens ledighetsdagar. Enligt denna beräkning skulle den erforderliga personalen uppgå till sammanlagt 21 befattningshavare.

Medicinalstyrelsen tillstyrker, att i avvaktan på närmare erfarenheter rörande vårdklienteletets beskaffenhet m. m. tills vidare ytterligare 3 tjänster såsom skötare i Ca 11 inrättas.

3) Med hänsyn till att medel beräknats för endast 3 kvartal av innevarande budgetår bör anslaget uppräknas med ($\frac{1}{3} \times 81\,000$) 27 000 kronor.

5) och 6) Den i personalförteckningen upptagna tjänsten som andre läkare i Ca 29 kan indragas, därest det uppdrages åt överläkaren på Salberga sjukhus att handhava vården av alkoholistklientelet. Med hänsyn till det betydligt ökade arbete, som denne därigenom komme att åläggas — framför allt till följd av klienteletets art — bör han emellertid enligt medicinalstyrelsens mening för detta uppdrag tillerkännas ett särskilt arvode om förslagsvis 3 000 kronor för år.

7) En förste skötare i Ca 12 torde kunna utbytas mot en tjänst såsom skötare i lönegrad Ca 11, enär klientelet avses skola inrymmas i endast en vårdavdelning vid Salberga sjukhus mot beräknade två vid Västra Ny sjukhus.

Yttrande.

Socialstyrelsen. Arvodet å 3 000 kronor till överläkaren för hans bestyr med alkoholistanstalten bör lämpligen höjas med 375 kronor, motsvarande arvode till semestervikarie under sex veckor. Det är angeläget, att alkoholistanstalten förfogar över en assistent för den sociala omvårdnaden av klientelet. Denna befattning bör icke placeras lägre än i lönegrad Ce 22, då det är av vikt att för densamma erhålla en person med föregående erfarenhet av alkoholistvård och med kompetens att lämna överläkaren kvalificerat biträde i vårdarbetet.

Departementschefen.

Såsom jag inledningsvis anfört utgår jag från, att den inom sinnessjukvården beslutade alkoholistanstalten överflyttas från Västra Ny till Salberga sjukhus. Direktionen för sistnämnda sjukhus bör vara styrelse för alkoholistanstalten, varjämte överläkaren bör tjänstgöra som anstaltens styresman.

Anslaget torde böra beräknas med utgångspunkt från att anstalten är i verksamhet under hela nästa budgetår.

De av medicinalstyrelsen föreslagna personalförstärkningarna anser jag mig, i avbidan på erfarenheter av verksamheten vid anstalten, icke böra biträda. Den å anstaltens personalförteckning uppförda tjänsten såsom andre läkare i Ca 29 torde i enlighet med vad medicinalstyrelsen förordat kunna indragas. För bestyret med alkoholistavdelningen torde överläkaren vid Salberga sjukhus böra erhålla ett särskilt arvode av 1 008 kronor för år intill dess att lönen å överläkarbefattningen omprövas. Därjämte bör för semestervikarie beräknas 142 kronor. En tjänst såsom förste skötare i Ca 12 torde, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, kunna utbytas mot en befattning såsom skötare i Ca 11.

På grund av de av mig framlagda förslagen torde avlöningsanslaget för nästa budgetår böra ökas med 27 000 kronor, motsvarande avlöningarna under ett kvartal. Anslaget har för innevarande budgetår beräknats efter ortsgrupp 2. Då Salberga sjukhus ligger å ort, som tillhör ortsgrupp 3, uppkommer för nästa budgetår ett ökat medelsbehov av 4 600 kronor. Av mig förordade ändringar i fråga om anstaltens personal föranleda en minskning av anslagsbehovet med cirka 12 600 kronor. Anslaget bör alltså ökas med $(27\ 000 + 4\ 600 - 12\ 600)$ 19 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 57 000 (+ 6 800) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 1 150 (+ 1 150) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 32 500 (+ 9 200) kronor och rörligt tillägg 9 350 (+ 1 850) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till $(57\ 000 + 1\ 150 + 32\ 500 + 9\ 350)$ 100 000 (+ 19 000) kronor.

I anledning av förslagen böra ur personalförteckningen utgå dels tjänsten

såsom andre läkare i Ca 29 och dels en av de båda tjänsterna som förste skötare i Ca 12. Antalet skötare i Ca 11 bör ökas från 8 till 9.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade alkoholistanstalt vidtaga de ändringar, som förut angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade alkoholistanstalt, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	57 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	1 150
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	32 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	9 350

Summa förslagsanslag kronor 100 000;

c) till *Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade alkoholistanstalt*: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

4. Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade alkoholistanstalt: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	22 000	—
1949/50 (statsliggaren s. 996)	33 000	
1950/51 (förslag)	53 000	

Anslaget är för innevarande budgetår beräknat med utgångspunkt från att anstalten skulle vara i verksamhet under tre kvartal.

Medicinalstyrelsen (skr. 26/10 1949), som beräknat att anstalten skall vara i bruk under hela budgetåret 1950/51, hemställer, att anslaget uppföres med 44 000 kronor.

Socialstyrelsen har i utlåtande över framställningen erinrat, att medel erfordras dels till vissa ändringsarbeten vid Salberga sjukhus för anordnande av alkoholistavdelningen och dels för anskaffande av möbler och servis m. m. Styrelsen åberopar härvid följande.

Kostnaderna för ändringsarbeten för alkoholistanstaltens iordningställande beräknar styrelsen till 3 000 kronor.

Möbleringen i förläggningsrummen å förevarande avdelning av Salberga sjukhus är synnerligen torftig; den utgöres nämligen av endast en säng i varje rum. Om avdelningen skall tagas i bruk för vård av alkoholister, erfordras mera möbler. Varje rum bör nämligen vara utrustat med, förutom säng, ett mindre bord, en stol och någon mindre förvaringsmöbel, såsom en byrå eller ett skåp. Enligt inhämtade uppgifter kan utrustningskostnaden beräknas till 144 kronor per vårdplats eller tillhopa 5 760 kronor. Även de nuvarande möblerna i avdelningens matsal och dagrum äro alltför primitiva för att kunna bibehållas under den nya ordningen. Kostnaden för en någorlunda trivsamt möblering av dessa rum kan enligt inhämtade prisuppgifter uppskattas till omkring 3 000 kronor. Vidare är avdelningens matservis alldeles otillräcklig, enär det hittillsvarande klientelet i stor utsträckning har tillhandahållits endast skålar och skedar. Även tillgången på sällskapsspel och annan materiel för fritidssysselsättning är otillräcklig för det nya klientelet behov. Socialstyrelsen har icke möjlighet att lämna exakta uppgifter rörande kostnaden för komplettering av servis samt fritidsmaterial men håller före, på grundval av inhämtade prisuppgifter från landstingens inköpscentral, att ett belopp av 500 kronor skall visa sig tillfyllest för ändamålet.

Till möbler och annan utrustning skulle sålunda erfordras sammanlagt 9 260 kronor.

Departementschefen.

De löpande omkostnaderna för nästa budgetår torde böra beräknas till 44 000 kronor.

För de ändringsarbeten, som äro erforderliga å Salberga sjukhus, beräknar jag icke några medel under detta anslag. Arbetena torde kunna bestriidas av tillgängliga medel å statens allmänna fastighetsfond (reparations- och underhållskostnader m. m.).

I fråga om inventarierna torde i enlighet med vad socialstyrelsen anfört en viss nyanskaffning böra ske. Jag föreslår att härför under detta anslag anvisas 9 000 kronor.

Omkostnadsanslaget torde således för budgetåret 1950/51 böra uppföras med (44 000 + 9 000) 53 000 (+ 20 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade alkoholistanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 53 000 kronor.

Med bifall till vad departementschefen sålunda under punkterna 1—4 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämna, förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bertil Cederlund.